

โครงการแก้ไขปัญหา “พยาธิใบไม้ตับ ภัยเงียบมะเร็งเรื้อรังท่อน้ำดี”
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองฮี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองฮี

หลักการและเหตุผล

มติคณะรัฐมนตรี ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๙ ได้อนุมัติแผนยุทธศาสตร์ทศวรรษกำจัดปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๘ โดยระยะเริ่มต้น ๓ ปีแรก เป็นโครงการรณรงค์เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์ครบ ๗๐ ปี สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ในปี ๒๕๕๙ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระชนมพรรษา ในปี ๒๕๖๐ โรคมะเร็งในท่อน้ำดีในประเทศไทย พบผู้ป่วยประมาณ ๒๘,๐๐๐ คนต่อปี เสียชีวิตเฉลี่ย ๘ คนต่อวัน สาเหตุจากพยาธิใบไม้ตับ ข้อมูลจากกรมควบคุมโรคปี ๒๕๕๗ พบปลาน้ำจืดชนิดมีเกล็ดมีพยาธิใบไม้ตับสูงชันร้อยละ ๖๐-๗๐ คนกินปลาแบบดิบๆทำให้คนป่วยเป็นโรคใบไม้ตับปีละ ๖ ล้านคน ส่งผลให้เป็นมะเร็งท่อน้ำดีปีละ ๑๔,๐๐๐ คน ร้อยละ ๙๐ เสียชีวิตภายใน ๑ ปี อัตราการเสียชีวิต ๒๐ ต่อประชากร ๑ แสนคน ส่วนผู้เสียชีวิตเป็นผู้ชายวัยทำงาน อายุ ๔๐,๕๐,๖๐, ปี ซึ่งเป็นกำลังหลักของครอบครัว ปลัดกระทรวงสาธารณสุขกล่าวว่า แผนยุทธศาสตร์ทศวรรษกำจัดปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีปี ๒๕๕๙-๒๕๖๘ จะดำเนินการในจังหวัดที่มีปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ๒๗ จังหวัด อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒๐ จังหวัด ภาคเหนือ ๖ จังหวัด มีเป้าประสงค์การทำงานคือ ประชาชนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ ชุมชนมีศักยภาพในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับอย่างเข้มแข็งยั่งยืน กลุ่มเสี่ยงและผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดี เข้าถึงระบบบริการได้รับการดูแลรักษาแบบองค์รวมถึงวาระสุดท้ายของชีวิต จากรายงานการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับในประเทศไทย พบว่าตั้งแต่ ๒๕๔๖ อุบัติการณ์โรคพยาธิใบไม้ตับมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อยๆ แต่ในปี ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๐ กลับพบว่ามีอัตราการป่วยเพิ่มขึ้น พื้นที่พบจำนวนผู้ป่วยและอัตราการป่วยสูงยังคงเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมในการบริโภคปลาดิบ ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงในการเกิดโรค ข้อมูลเฝ้าระวังโรคของสำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข ในปี ๒๕๕๐ พบผู้ป่วย ๕๕๙ ราย จาก ๑๙ จังหวัด คิดเป็นอัตราป่วย ๐.๘๙ ต่อแสนประชากร ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต สัดส่วนเพศชายต่อเพศหญิง คือ ๑:๐.๖๔ กลุ่มอายุที่พบมากที่สุด คือ ๔๕-๕๔ ปี ร้อยละ ๒๘.๐๙ อาชีพของผู้ป่วยส่วนใหญ่ คือ เกษตร ร้อยละ ๖๓ ภาคที่มีอัตราป่วยสูงสุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือ ภาคเหนือ คิดเป็นอัตราป่วย ๑.๖๘ และ ๑.๖๗ ต่อแสนประชากร ตามลำดับ นับเป็นภัยเงียบที่อยู่ในวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทย เกิดจากพฤติกรรมการกินอาหารที่ปรุงจากปลาน้ำจืดมีเกล็ดแบบสุกๆดิบๆ ซึ่งมีหลักฐานทางระบาดวิทยา บ่งชี้ว่า การเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับบ่อยๆซ้ำๆหลายครั้ง เป็นสาเหตุให้เกิดโรคมะเร็งตับและมะเร็งท่อน้ำดี

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้สำรวจสถานการณ์บางหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มีผู้ตรวจพบพยาธิใบไม้ตับสูงถึงร้อยละ ๘๙ นอกจากนี้ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ อัตราการเสียชีวิตจากมะเร็งท่อน้ำดีสูงที่สุดในกลุ่มโรคมะเร็งต่างๆไม่ต่ำกว่าปีละ ๒.๕ หมื่นราย หรือประมาณ ๖๐-๗๐ รายต่อวัน นอกจากนี้ยังพบว่า ประเทศไทยมีผู้ป่วยพยาธิใบไม้ตับสูงถึง ๖ ล้านคน เฉพาะภาคอีสานเกือบเต็มพื้นที่ พยาธิใบไม้ตับจัดเป็นปรสิตก่อมะเร็ง ทำให้เกิดการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ เป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของมะเร็งท่อน้ำดี จึงต้องมีการตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยงให้ชัดเจน และนำไปสู่การรักษา ซึ่งโรคมะเร็งท่อน้ำดีสามารถผ่าตัดรักษาให้หายขาดได้ จะไม่ให้เกิดการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับรายใหม่ได้อีก ดังนั้นจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในลักษณะภาคีเครือข่ายและผลักดันให้เป็นนโยบายสาธารณสุขระดับสุขภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ความเข้าใจองค์ความรู้เรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีแก่ประชาชนทั่วไป
2. เพื่อค้นหาผู้มีความเสี่ยงต่อโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในพื้นที่
3. เพื่อสร้างเจตคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีแก่ผู้มีความเสี่ยงต่อโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

เป้าหมาย

ประชาชนทั้ง ๔ ตำบลในเขตพื้นที่อำเภอหนองฮี

ระยะเวลาดำเนินงาน

ระหว่างวันที่ ตุลาคม ๒๕๖๖ – สิงหาคม ๒๕๖๗

วิธีดำเนินงาน

1. จัดประชุมชี้แจงความรู้การป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีแก่ประชาชนทั่วไป
2. รณรงค์ตรวจจุกจากรหาไข่พยาธิในกลุ่มเป้าหมายอายุ ๗ ปี ขึ้นไป
3. การดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพแก่ผู้มีความเสี่ยงต่อโรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี
๔. สรุป ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงาน

งบประมาณ

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก เงินบำรุงสำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองฮี จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถ้วน) รายละเอียดดังต่อไปนี้

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

๑. ค่าอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม มื้อละ ๒๕ บาท x ๒ มื้อ x ๓๐ คน เป็นเงิน ๑,๕๐๐ บาท
 ๒. ค่าอาหารกลางวัน มื้อละ ๕๐ บาท x ๑ มื้อ x ๓๐ คน เป็นเงิน ๑,๕๐๐ บาท
- รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๓,๐๐๐ บาท (สามพันบาทถ้วน)

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. มีการดำเนินงานในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับทั้งตำบล
๒. มีการดำเนินงานหมู่บ้านต้นแบบ “ปลอดโรคพยาธิใบไม้ตับ” อย่างน้อยร้อยละ ๕๐ ในตำบลต้นแบบที่เป็นรูปธรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. บุคลากรในพื้นที่มีความรู้และทักษะในการป้องกันควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
๒. ประชาชนมีพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีที่ถูกต้องเหมาะสม
๓. ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้รับการคัดกรองและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเลิกกินปลาดิบ

๔. มีหมู่บ้านต้นแบบ “ปลอดโรคพยาธิใบไม้ตับ”

ผู้เสนอโครงการ

(นายณัชพล สีงา)
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชำนาญงาน

ผู้เห็นชอบโครงการ

(นายอลงกรณ์ โอชะพนม)
ผู้ช่วยสาธารณสุขอำเภอหนองฮี

ผู้อนุมัติโครงการ

(นายสุเพียร สมนา)
สาธารณสุขอำเภอหนองฮี